Social Democrats

Plean Tithíochta don Ghaeltacht

Tá an easpa tithíochta inacmhainne ina bagairt mhór do phobal na Gaeltachta agus don Ghaeilge araon.

Tá sé i gceist ag na Daonlathaithe Sóisialta Plean Tithíochta Cúig Phointe don Ghaeltacht a chur i dtoll a chéile agus seo a leanas a bheidh ann:

1. Straitéis náisiúnta tithíochta, pleanála agus forbartha a chruthú do na Gaeltachtaí

- Beartas náisiúnta a fhorbairt, mar bheart práinne, maidir le pleanáil tithíochta agus forbartha i gceantair Ghaeltachta.
- Treoirlínte pleanála don Ghaeltacht a fhorbairt ina dtabharfar aird ar an dualgas reachtúil atá ar na húdaráis áitiúla an Ghaeilge a chaomhnú mar theanga phobail.
- Straitéis Daonra agus Tithíochta Gaeltachta a fhoilsiú i leith gach Limistéar Pleanála Teanga Gaeltachta d'fhonn fás inbhuanaithe na bpobal Gaeltachta a chinntiú.

2. Cumhachtaí soiléire tithíochta a thabhairt d'Údarás na Gaeltachta

- Cumhachtaí agus maoiniú a thabhairt don Údarás chun tithe inacmhainne a chur ar fáil go díreach sna Gaeltachtaí.
- Leasú a dhéanamh ar Alt 17 (c) agus (d) d'Acht na Gaeltachta, 2012 chun cur ar fáil seirbhísí riachtanacha a leagan de chúram ar an Údarás i dtaca le soláthar tithíochta thar ceann na n-údarás áitiúil.
- Cead a thabhairt don Údarás talamh a cheannach, agus suíomhanna seirbhísithe a fhorbairt agus a dhíol le cainteoirí Gaeilge.

Social Democrats

3. Tithíocht inacmhainne a thógáil i bpobail Ghaeltachta

- Sprioc a shocrú maidir le líon na dtithe inacmhainne atá le cur ar fáil i gceantair Ghaeltachta.
- Tacú le bunú comharchumann tithíochta Gaeilge nua, chun scéimeanna tithíochta inacmhainne nua a thógáil do chainteoirí Gaeilge amháin.
- An Cháin ar Thalamh Criosaithe chun Cónaithe a neartú agus a mhéadú, agus spriocdhátaí 'Úsáid í nó Caill í' a thabhairt isteach i ndáil le talamh atá criosaithe le haghaidh forbairt il-láithreán i gceantair Ghaeltachta.

4. Tabhairt faoi áitribh fholmha agus thréigthe sna Gaeltachtaí, agus srian a chur le ligean gearrthéarmach

- Tosaíocht a thabhairt do ligean fadtéarmach ar cíos agus srian a chur le pleanáil le haghaidh ligean gearrthéarmach i gceantair thuaithe Ghaeltachta. Ar an gcaoi sin, cuirfear le líon na dtithe a ligtear ar cíos go fadtéarmach seachas go gearrthéarmach.
- Maoiniú a thabhairt d'údaráis áitiúla chun tithe folmha/tréigthe i gceantair Ghaeltachta a cheannach go héigeantach agus a athchóiriú chun tithe inacmhainne a chur ar fáil.
- An Cháin ar Thithe Folmha a ardú go 10% le nach bhfágfaí áitribh folamh go fadtéarmach.

5. Scéimeanna ar leith don Ghaeltacht a thabhairt isteach le háitribh nua a chur ar fáil

- Scéim na nDeontas Tithíochta Gaeltachta faoi Acht na dTithe (Gaeltacht) (Leasú), 2001 a athbhunú (cuireadh deireadh léi in 2009).
- Scéim ar nós 'Réidh le Tógáil' a dhearadh dírithe ar cheantair thuaithe Ghaeltachta.
- An tAcht um Pleanáil agus Forbairt, 2024 a neartú, agus rialacháin chriosaithe nua a úsáid chun a leagan síos nach bhfuil áitribh i gceantair ina labhraítear Gaeilge le húsáid ach mar phríomháit chónaithe amháin.

Social Democrats

Our Gaeltacht Housing Plan

The lack of affordable housing poses an existential threat to Gaeltacht Communities and the Irish language.

The Social Democrats' Five Point Gaeltacht Housing Plan will:

1. Create a national housing, planning and development strategy for the Gaeltachtaí

- Develop, as a matter of urgency, a national policy for the planning of housing and development in Gaeltacht areas.
- Develop Gaeltacht planning guidelines on the statutory duty of local authorities on the preservation of Irish as a community language.
- Publish a Gaeltacht Population and Housing Strategy for each Gaeltacht Language Planning Area to ensure the sustainable growth of Gaeltacht communities.

2. Give Údarás na Gaeltachta clear housing functions

- Give An tÚdarás powers and funding to directly deliver affordable homes in the Gaeltachtaí.
- Amend Section 17 (c)&(d) of the Gaeltacht Act 2012 to give An tÚdarás a mandate to deliver services essential to the supply of housing on behalf of the local authorities.
- Allow An tÚdarás to purchase land, and develop and sell serviced sites to Irish speakers.

Social Democrats

3. Build Affordable Housing in Gaeltacht areas

- Set a target for affordable purchase home delivery in Gaeltacht communities.
- Support the establishment of new Irish language housing cooperatives, to build affordable purchase housing schemes exclusively for Irish speakers.
- Strengthen and increase the Residential Zoned Land Tax, and introduce 'Use It or Lose It' deadlines for land zoned for multi-site development in Gaeltacht areas.

4. Tackle vacancy and dereliction in the Gaeltachtaí, and restrict short-term lets

- Increase the availability of homes to rent by prioritising long-term rentals and restricting planning for short-term lets in Gaeltachtaí.
- Fund local authorities to compulsorily purchase and renovate vacant/derelict houses in Gaeltacht areas to provide affordable homes.
- Penalise long-term vacancy by increasing the Vacant Homes Tax to 10 per cent.

5. Implement targeted Gaeltacht-specific schemes to generate new accommodation

- Reinstate the Gaeltacht housing grants scheme, discontinued in 2009, under the Houses (Gaeltacht) Amendment Act 2001.
- Design a 'Ready to Build'-style Scheme focused on rural Gaeltachtaí.
- Strengthen the Planning and Development Act 2024, and use new zoning regulations to designate properties in Irish speaking areas as being for primary residence-use only.